

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39959-01-21 סרולביץ נ' יענקביץ

ת"א 10513-02-21 יענקביץ נ' סרולביץ

03 אוגוסט 2021

לפני כב' השופטת י. שבח, סג"נ

מבקש הביטול

אברהם שלמה סרולביץ

ע"י ב"כ עוה"ד ליאור דורות ואוהד שלם

נגד

משיב ומבקש האישור

יחיאל יענקביץ

ע"י ב"כ עו"ד שמעון גרוס

ספרות:

סמדר אוטולנגי בוררות - דין ונוהל

ישראל שמעוני דיני בוררות - אופק חדש בבוררות (התשס"א)

חקיקה שאוזכרה:

חוק הבוררות, תשכ"ח-1968: סע' 22, (1)24, (2)24, (3)24, (4)24, (5)24, (9)24

חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958: סע' 1

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973: סע' 21, 31

מיני-רציו:

* מחתם הבורר על הפסק, תפקידו הסתיים ואין הוא רשאי להוסיף על הפסק או לגרוע ממנו דבר גם אם הגיע למסקנה ששגה, אלא אם הצדדים הסכימו לפתוח את הדיון מחדש או בהתקיים סעיף 22 לחוק הבוררות. בנסיבות מקרה זה, בתיקון שנעשה בפסק הבוררות חרגו הבוררים מסמכותם, ודינו בטלות. המשך ההתייגנות בבוררות יתקיים בפני מותב אחר, מחמת "מראית פני הצדק".

* בוררות – בורר – העברתו מתפקידו

* בוררות – בורר – סמכויותיו

בקשה לביטול פסק בוררות לפיו על מבקש הביטול לשלם כספים למבקש האישור; בקשה להעברת הבוררים מתפקידם; וכן בקשה לאישור פסק הבוררות השני.

בית המשפט המחוזי פסק כדלהלן:

ברגע שבורר חתם על הפסק, תפקידו כבורר הסתיים ואין הוא רשאי עוד להוסיף על הפסק או לגרוע ממנו דבר גם אם הגיע למסקנה שגגה. זאת, אלא אם הוכח כי הצדדים הסכימו בצורה ברורה ומפורשת לפתוח את הדיון מחדש או בהתקיים סעיף 22 לחוק הבוררות. במקרה זה לא הוגשה לבוררים בקשה לתיקון פסק הבוררות, התיקון נערך ביוזמת הבוררים ולא התבקשו עמדות הצדדים. נוכח אי ההתאמה להוראת סעיף 22 לחוק ונוכח הקושי העקרוני להבחין בין "טעות סופר" לבין תיקון מהותי בתוצאת חלק מההליך, אין מנוס מן התוצאה לפיה בתיקון שנעשה בפסק הבוררות השני חרגו הבוררים מסמכותם, ודינו בטלות.

באשר לבקשה להעביר את הבוררים מתפקידם, החשש לגיבוש עמדה סופית, ולנעילת הדעת באופן המפחית את הסיכוי לכך ששכנוע רציונלי יביא לשינוי העמדה – אינם קלוטים מן האויר. מבלי להטיל דופי בבוררים ומתוך החשש שאין די בחזקת מקצועיותם ויושרם כדי להיות פתוחים לשכנוע ושינוי, יש להורות כי החלק השני של הבוררות יתקיים באותו בית הדין, אך בפני מותב אחר, ולו מחמת "מראית פני הצדק".

פסק דין

בקשה לביטול פסקי בוררות שניתנו בבית דין צדק "חניכי הישיבות" בימים 10.11.2020 ו- 03.12.2020 (מותב הבוררים יצחק סגל, יהודה רוזנטל ומשה ברנהולץ) לפיו על מבקש הביטול לשלם למבקש האישור סך כולל של \$705,000 עד ליום 14.01.2021; בקשה להעברת הבוררים מתפקידם; וכן בקשה לאישור פסק הבוררות מיום 03.12.2020.

1. כדי להבין את נושא הסכסוך יש לחזור לשנה 1995, שאז מבקש הביטול (להלן – סרולביץ) ומבקש האישור (להלן – ינקוביץ) היו מעורבים בעסקת מקרקעין, במסגרתה נחתם הסכם מכר למכירת מחצית הזכויות בחלקת מקרקעין בשטח של 355 דונם באזור אשקלון בין חברת אור א.כ. פיתוח והשקעות בע"מ לבין חברת וינדד בע"מ, שעל בעלי מניותיה נמנו בין היתר סרולביץ ואשתו של ינקוביץ. ינקוביץ וסרולביץ אף היו שניים מארבעת הערבים לעסקה שחתימותיהם מופיעות בתחתית העמוד השני בהסכם.

טען כי ינקוביץ בנוסף לסכום התמורה שנגקב בסעיף 3 להסכם, 1,000,000 דולר, שילמה קבוצת הרוכשים לסרולביץ "סכום נוסף שהמבקש טען שהם כדמי תיווך לאדם בשם לוי 55,000 דולר ארה"ב לפי חשבון של \$ 1,000 ארה"ב לבית (כשבמקום הוצהר שניתן לבנות 55 בתים צמודי

קרקע)... וסכום נוסף של 650,000 דולר ארה"ב שולמו למבקש בטענה שאלו כספים נוספים שיש לשם 'מתחת לשולחן' וכן הוצאות נוספות של מס רכישה ודמי הסכמה בסך כולל של 445,926 ₪". במהלך תקופה זו נחתם בין הצדדים גם הסכם בכתב יד הקובע כי "לינקוביץ צד ב יגיעו זכויות בנייה של 55 יח' דיור. במידה ויתקבלו אישורים ליחידות דיור נוספות, יקבל צד ב' תוספת של 22 1/2 יחידות דיור... מוסכם בין הצדדים כי כל הקרקעות הרשומות בשם צד ב' וזאת מעבר לשבעים ושבע וחצי יחידות הדיור השייכות לצד ב' יוחזקו ע"י צד ב' בנאמנות עבור צד א'". מהחתימות שבתחתיתו ההסכם ניתן להסיק כי "צד ב'" הוא ינקוביץ, ו"צד א'" הוא סרולביץ. עוד נקבע באותו הסכם כי "הצדדים ממנים את כב' הרב הנ"ל [ששמו נותר ריק – י.ש.] כבית דין... עפ"י [חוק הבוררות](#) תשכ"ח 1968". העסקה לא עברה לשלבים מעשיים ולא בוצעה כל בניה.

2. ביום 31.08.2017 חתמו סרולביץ וינקוביץ על מסמך הנושא את סמליל "בית דין צדק' חניכי הישיבות" וכותרתו "הסכם בורות" לפיו "הואיל ובין הצדדים נתגלה סכסוך בקשר ל'תביעה ממונית'... הצדדים מוסרים את הסכסוך שביניהם להכרעת בית הדין לממונות 'חניכי הישיבות', להרב יצחק סגל ולרב ירמיהו אדלר ולרב יהודה רוזנטל, ובאם מכל סיבה שהיא ימנע אחד הבוררים מלהמשיך, יוכלו השניים להמשיך ולקיים את הבוררות, או למנות ולצרף בורר שלישי ע"פ החלטתם, מבלי צורך לקבל הסכמה נוספת מצידנו, ומקבלים אותם עליהם גם אם הם פסולים...". כן נאמר במסמך זה כי "הצדדים מבקשים לקבל דעת תורה. והבוררים אינם כפופים לחוק המהותי. הבוררים יהיו רשאים לפסוק לפי שיקול דעתם, לרבות פשרה... הבוררים לא יהיו חייבים לנמק את פסק הדין...".

הצדדים פנו לבית הדין. התובע בדיון היה ינקוביץ והנתבע סרולביץ. קוימו 3 ישיבות בורות: לראשונה שבהן, שהתקיימה בפני הבוררים הרבנים סגל, אדלר, ורוזנטל התייצבו סרולביץ וינקוביץ, הציגו באריכות את תיאורי האירועים, כפי גרסאותיהם, וענו לשאלות הבוררים;

לישיבה השנייה שהתקיימה לפני הבוררים "הרבנים רוזנטל, ברנהולץ, אדלר (הרב סגל בחו"ל)" התייצב ינקוביץ בליווי עורך דינו, ומטעם סרולביץ התייצב בא כוחו עו"ד דוד איזק. הבוררים ציינו את מעבר הזמן המקשה על הבנת השתלשלות האירועים, גם את החוסר בפרטים מפי סרולביץ, והורו כי "חייבים לקבוע דין בנוכחות שני הצדדים";

לישיבה השלישית התייצב ינקוביץ לבדו, בלא התייצבות מצד סרולביץ, שלא נענה לזימונים שנשלחו אליו, ומחה במכתבי עו"ד איזק על ניהול הדיון ונושאו, ועתר להפסקתו.

משלא עלה בידי הבוררים לקיים דיון נוסף בעל פה – הורו על הגשת סיכומים בכתב ואלו הוגשו מטעם שני הצדדים. עותקי הסיכומים – לא צורפו לתיק בית המשפט.

3. ביום 10.11.2020 ניתן ע"י בית הדין פסק הבוררות הראשון, בהרכב הבוררים "הרב יצחק סגל יהודה רוזנטל ואברהם משה ברנהולץ". תחת הכותרת "העובדות" צוין כי "העובדות שהציג התובע אושרו בדיון הראשון ע"י הנתבע... בית הדין התרשם כי הנתבע עושה כל דבר לסכל המשך דיון...". וכי "הובהר לו ברורות כי הוא יקבל 3 מועדים לדיון ויוכל לבחור את הנוח לו ביניהם, ואם הוא לא יודיע על הזמן המתאים, ביה"ד ידון אותו שלא בפניו... בדיון שנערך בתאריך י"ח אלול תש"פ, לא הופיע הנתבע, וסירב לשוחח עם הדיינים בטלפון ... משכך נערך דיון שלא בפניו, בדיון זה חזר התובע על טענותיו, שטען בדיון הראשון ...".

בהמשך המסמך ותחת הכותרת "פסק דין ביניים", נקבע "בית הדין החליט כי הנתבע ישלם לתובע סך \$ 160,000 ועוד 55,000 ₪... תשלומים אלה יש לשלם עד ר"ח טבת תשפ"א" (יכונה להלן - הפסק הראשון).

פחות מחודש אחר כך, ביום 03.12.2020, הוציא בית הדין, באותו הרכב הבוררים (הרב יצחק סגל יהודה רוזנטל ואברהם משה ברנהולץ) פסק בוררות שני, שבו החלק הנושא את הכותרת "העובדות" זכה לקודמו, אולם בחלק הנושא את הכותרת "פסק דין ביניים" שונה סכום החיוב ונקבע כי "בית הדין החליט כי הנתבע ישלם לתובע סך \$ 650,000 ועוד \$ 55,000... תשלומים אלה יש לשלם עד ר"ח שבט תשפ"א... בפסק דין ביניים שניתן לצדדים ביום שלישי כ"ג חשוון תשפ"א, נפלה 'טעות סופר' בסכומים שחייב הנתבע לשלם לתובע, ובפסק דין זה תוקנה הטעות" (להלן - הפסק השני).

בקשת האישור נסבה על פסק הבוררות השני מיום 03.12.2020 ואילו בקשת הביטול מתייחסת לשני פסקי הבוררות.

4. ואלו הן טענותיו של סרולביץ:

כי הוסכם להעביר לבוררות רק את נושא דמי התיווך בסך \$55,000, ומשהסתבר לו כי מותב הבוררים מתכוון לדון בתביעות נוספות – מחה על כך בזמן אמת, עוד בשנת 2017 במכתבי בא-כוחו, ואף על פי כן ניתן פסק הבוררות בשנת 2020 - עילת ביטול לפי [סעיף 24\(1\) לחוק הבוררות](#), התשכ"ח-1968 (להלן – החוק);

כי פסק הבוררות ניתן ע"י בורר שלא מונה כדיון, מש"הבורר החליפי לא יכול להכריע כנגד צד לתיק ללא שניתנה לו ההזדמנות להשמיע טענותיו בפניו". הטענה היא שבמקום הבורר ירמיהו אדלר ששמו ננקב בשטר הבוררות וישב בדיון בישיבה הראשונה, נמנה על המותב החתום על שני פסקי הבוררות הרב אברהם משה ברנהולץ - עילת ביטול לפי [סעיף 24\(2\) לחוק](#);

כי הבוררים מיצו סמכותם (ככל שהייתה כזו) בפסק מיום 10.11.2020, בו חויב ב-\$160,000 ועוד \$55,000 – באופן שהפסק המאוחר מיום 03.12.2020 הוצא בחוסר סמכות, אין עניינו בפסק שתוקן ב"טעות סופר" כי אם בתגובה למחאה שהובעה מצד ב"כ סרולביץ באשר לעצם המשך ההתדיינות,

באופן החורג הן מן הסמכות [שבסעיף 22](#) לחוק, הן מתכליתיה- באופן המקיים נגד הפסק המאוחר עילת ביטול לפי [סעיף 24\(3\)](#) לחוק;

כי פסק הבוררות ניתן במעמד צד אחד מכיוון שלא יכול היה להתייצב לדיון בשעות לילה מאוחרות, ונוכח מצבו הרפואי - עילת ביטול לפי [סעיף 24\(4\)](#) לחוק;

כי הבוררים נמנעו מלדון ולהכריע בשאלת סמכותם - עילת ביטול לפי [סעיף 24\(5\)](#) לחוק;

כי אין בנמצא הודאת בעל דין מצדו כאמור בפסק הבוררות, כי הבוררות התנהלה שלא בהלימה לדיון תורה, בעילה שהתיישנה, באופן שפסק הבוררות, כפי שניתן, מנוגד לתקנת הציבור, באופן המקיים עילות ביטול לפי [סעיפים 24\(9\)](#) ו-[24\(10\)](#) לחוק.

עוד עותר סרולביץ להעביר את הבוררים מתפקידם, ובהינתן ביטול פסק הבוררות, אין להשיב את בעלי הדין לאותו בית הדין, שאינו ראוי לעוד לאמון, בין היתר משהפנו כלפיו איומים בהקשר לחידוש תעודת הכשרות של עסקיו בתחום מכירת הציציות.

במהלך הדיון, אישר ב"כ סרולביץ כי בבית הדין מרשו הגיש סיכומים, כי גרסתו בבית הדין הייתה כי אכן קיבל כספים כנטען אך "יענקוביץ לא העביר כספים. מי ששילם זה היה וינזד", ינקוביץ "לא שילם דמי היוון...אין הסבר מה קרה בין 95 לבין שנת 2017. אין שום הסבר. יש קפיצה.... מדובר בכספים שמר יענקוביץ מורה בפה מלא שמדובר בכספים מה שמכונה 'שחור'... בית משפט לא יכול לתת יד לפסק כזה...", ובכלל "מדובר בפסק דין נקמני ש... ניתן על סכומים שלא היו קשורים...".

5. ינקוביץ טוען כי סרולביץ חתם על שטר בוררות והתייצב בפני הבוררים ובכך הכיר בסמכותם; כי שטר הבוררות מאפשר הכרעה במותב קטוע או חלופי; כי "המבקש והמשיב הם הצדדים הרלוונטיים בפועל" והם חתומים על הסכמים נפרדים שנערכו בכתב יד, מה גם שלינקוביץ זהות אינטרסים עם חברת וינזד החתומה על ההסכם המודפס; לצדדים ניתנה הזדמנות להגיש סיכומים ומסמכים מספר פעמים בפני הבוררים, וזכות זו נוצלה בפועל; כי כפי הנוהג המקובל בבתי דין צדק – כללי הדיון הינם גמישים והבוררים נכונים לקיים ישיבות נוספות ככל הנדרש והמבוקש; כי ככל שקיימת אי חוקיות בהעברת כספים במזומן, הרי שסרולביץ – הגורם שקיבל את הכספים שיעדם בפועל לא נודע- נושא לה באחריות זהה, אם לא מעבר לכך;

אשר לתיקון שבוצע על ידי הבוררים בפסק הבוררות השני - נטען כי התיקון אכן נעשה בלא פנייה מקדימה מטעם מי מהצדדים, והגם שמן הראוי היה לשמוע את עמדותיהם בעניין, הרי הסכום בו נקב בית הדין בפסק הראשון חסר קשר לנטען בהליך, בעוד שלסכום שנקבע בפסק הבוררות השני עיגון ממשי בנסיבות ובטיעונים, באופן שבאין ראיות אחרות, אין מקום לפקפק בהסבר הבוררים לפיו מדובר אך בטעות סופר. ממילא – הבוררות טרם הסתיימה, משעוד נותר לדון בעתירת ההשבה ביחס לסכום הנקוב בהסכם המכר.

עוד מוסיף ינקוביץ כי במסגרת הדיון הראשון בפני בית הדין הציגו הצדדים את גרסאותיהם באשר לעסקה משנת 1995 ומש"לאחר אותו דיון ככל הנראה, קם [סרולביץ] והבין כי האמת עומדת לצאת

לאור והוא הולך להיות מחויב בהשבת הכספים" פנה לסיכולה של ההתדיינות, ולמצער – לעיכובה, עת זכה ליעוץ משפטי, ויכול היה לפנות לבית המשפט על מנת שיגדיר גבולות סמכות הבוררים משך תקופה ארוכה.

דיון והכרעה

6. אפתח בטענת הסמכות.

משמעותה של תנית בוררות מוסקת "מנוסח הסכם הבוררות, אך גם מהתנהגות הצדדים"; כי "הסכמת הצדדים נלמדת בראש ובראשונה מלשון הסכם הבוררות" (רע"א 2982/14 משי זהב נ' אור חי", [פורסם בנבו] פסקות 12-13, ניתן ב-26.06.2014), וכי "...במקרה של ספק יש לפרש את הסכם הבוררות בצורה רחבה, וזאת על מנת ליתן תוקף לכוונת הצדדים לברר את הסכסוכים ביניהם באמצעות בוררות" (רע"א 8747/07 אפלבוים נ' דניאל, [פורסם בנבו] פסקה 25, ניתן ב-04.02.2008).

כן נקבע כי "יש, כמובן, חשיבות ללשון בה נקטו הצדדים: לא הרי הניסוח הגורף של 'חילוקי דעות בכל הנוגע לחוזה זה' כניסוח של 'חילוקי דעות בכל הנוגע לביצועו של חוזה זה', או 'בכל הנוגע מהפרתו של החוזה'. חשיבות הניסוח של הסכם הבוררות גדולה ביותר ויש לה השלכות... לגבי הגדרת הסכסוך ותיחום סמכותו של הבורר" (סמדר אוטולנגי, בוררות: דין ונוהל, התשס"ה-2005, מהדורה רביעית מיוחדת, עמ' 44-45).

בענייננו, תנית הבוררות שבשטר הבוררות נוקטת נוסח לקוני אך רחב היקף - "תביעה ממונית". עמדת סרולביץ בדבר היקפו המצומצם של הסכסוך המועבר לבוררות, אשר רק הוא נכלל לגישתו בהיגד האמור, מבוססת על שיחה שהתקיימה לדבריו עם ינקוביץ קודם לחתימת שטר הבוררות, במסגרתו "נאמר... כי, עניינה של התביעה הינו דמי התיווך בעסקת המכר בפרויקט העומדים על \$ 55,000", כמו גם על המחאות שהעלה בנושא בזמן אמת בפני בית הדין, גם במכתב ב"כ דאז עו"ד דוד איזק מיום 20.12.2017.

אלא שבהינתן שסרולביץ היה מצוי בלב ההתרחשויות, היה צד ישיר לעסקה, והיה מודע להיקפה הכספי, לתוצאותיה, גם לטענות המעורבים, אך מתבקש היה כי הגבלת הסכסוך המובא להכרעה בבוררות רק לסכום התיווך, כפי עמדתו, תמצא עיגון בכתב, אם בשטר הבוררות עצמו, אם במסמך אחר. במיוחד אמורים הדברים עת קיימת תנית בוררות בהסכם שנערך בכתב יד ונחתם ע"י הצדדים, שהיא לכאורה בת הפעלה וחלה על כל הסכסוך. ביחוד דברים אמורים עת הסכסוך לא צומצם רק לדמי התיווך, אלא נפרש על פני מישורים נוספים, בסכומים גדולים באופן ניכר מדמי התיווך.

בנסיבות אלו, בוודאי בשים לב לנוסח התניה, להיקף הסכסוך ולמגמה להעדיף את הרחבת סמכות הבוררים על פני צמצומה במקרי ספק, יש לקבוע כי הסכסוך בו הכריעו הבוררים היה בגדרי סמכותם.

7. אשר לחילופי הבוררים.

בשטר הבוררות עוגנה הוראה בה מקבלים על עצמם בעלי הדין את האפשרות לדיון במושב קטוע או חלופי. מבלי לקבוע מסמרות בשאלת תקינותה של הוראה מעין זו בכל מקרה, בשים לב למגבלותיה של "הגמישות הדיונית" של הליך הבוררות והוראות החוק המסדירות עניין זה ([רע"א 3744/17 ג'בארין נ' אגבאריה](#), [פורסם בנבו] פסקה 11, ניתן ב-19.09.2017) – הרי בענייננו סרולביץ' מנוע מלהלין על כך, זאת, משבישיבת הבוררות השנייה שהתקיימה ביום 06.03.2018 נכללו במושב שישב לדין "הרבנים רוזנטל, ברנהולץ, אדלר (הרב סגל בחו"ל)", ובא כוחו של סרולביץ' - עו"ד איזק, שהתייצב לבדו, הודיע כי הוא "מסרב לחתום על שטר בוררות נוסף (כיוון שיש דיין אחר), אבל יש סעיף 2 בשטר הבוררות שאפשר להמשיך דיון אם א' הדיינים לא נמצא (הרב סגל) ויש מ"מ אחר, ולא חתם עכשיו אבל חתום מפני כן". בהינתן האמור לעיל המאשר קיומה של ההוראה ואת הבנתו של עו"ד איזק לפיה "אפשר להמשיך" את הדיון על בסיס שטר הבוררות הקיים, שלאחריו המשיכה הישיבה להתנהל כסדרה – לא תישמע מפי סרולביץ' כיום הטענה כי פסק הבוררות ניתן ע"י בורר שלא מונה כדיון, או כי שומה היה על מותב הבוררים לשמוע את מלוא ההליך מתחילתו.

8. אשר לטענה לפיה נמנע מסרולביץ' להציג טענותיו נוכח המועדים בהם קבע בית הדין את ישיבות הבוררות

"כדי להביא לביטול של פסק בוררות בעילה לפי סעיף 24(4) לחוק – לא ניתנה לבעל דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו – יש להראות שהבורר דחה בקשה להבאת ראיות רלוונטיות שהיה בהן כדי להשפיע על פסק הבורר, וסירב לבקשה ללא הצדקה" (ישראל שמעוני, דיני בוררות: אופק חדש בבוררות, מהדורה שנייה מורחבת, עמ' 578 (2014)), וכי נמנעה האפשרות להגיש לבורר ראיה שטמון בה "פוטנציאל ראייתי להפוך את הקערה על פיה או להשפיע על פסק הבוררות" (הפ"ב (ת"א) 54242-04-15 גוליברודה נ' גלנטר, פסקה 3, ניתן ב-24.11.2015).

אלא שסרולביץ' מעלה את הטענה בכלליות ואינו מצביע על ראיה או טיעון כלשהו שנמנע ממנו להציגם בטענה כללית לא סגי, כך ש עילה לביטול פסק הבוררות מטעם זה – אין לפנינו.

9. אשר לטענות שעניינן התיישנות, אי יישומו של דין תורה, ואי קיומה של הודאה מטעמו של סרולביץ': ככלל, "עילות הביטול המנויות בסעיף 24 לחוק הבוררות אינן עילות ערעוריות, אלא מכוונות את עצמן בעיקר לטענות הקשורות לתקינות הליך הבוררות, ולא ניתן להעלות במסגרת בקשה לביטול פסק בוררות טענות ביחס לטעויות שנפלו בתוכן הכרעת הבורר... טעות ביישום הדין, להבדיל מהימנעות מעצם יישום הדין, אינה מהווה עילה לביטול פסק בוררות" ([רע"א 5229/18 אבידור נ' לביא](#), [פורסם בנבו] פסקות 15, 17, ניתן ב-23.08.2018).

אכן, " ... בשונה מיתר העילות, העילה המוגדרת בסעיף 24(9) לחוק אין עניינה כלל בתקינות ההליך כי אם בתוכן הפסק לבדו..." (רע"א 4273/19 מ.ב. גלאט עוף למהדרין בע"מ נ' ברכת הארץ בע"מ, [פורסם בנבו] ניתן ב-04.08.2019), אך בהקשר זה "תוכנו של הפסק - להבדיל מן ההתנהלות המיוחסת למי מבעלי הדין ולהבדיל מן הסכום כשלעצמו שפסק הבורר" (רע"א 470/08 כרמל התפלה בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד האוצר, פסק דינה של השופטת חיות, ניתן ב-04.03.2010) או "תוצאתו" (שם, פסקה 59 לפסק דינו של השופט דנציגר). כמו כן, "המקרים בהם יבוטל פסק בוררות מכוח עילת הביטול המעוגנת בסעיף 24(9) לחוק הבוררות הינם חריגים שבחריגים בהם מתקיימות נסיבות מורכבות, אולי אף יש לומר קיצוניות, המצדיקות את ביטולו" (רע"א 6727/10 עיריית אופקים נ' האוסף חברה לשירותים בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 28, ניתן ב-06.10.2010), "וזאת מחמת עמימותה של עילת ביטול זו" (רע"א 3083/10 שירותי בריאות כללית נ' עיריית באר-שבע, [פורסם בנבו] פסקה 18, ניתן ב-25.07.2010).

עיון בפרוטוקול המתעד את דיוני הבוררות מעלה כי ישיבת הבוררות הראשונה נפתחה בתיאור ארוך מפי ינקוביץ אודות תביעתו ושל הנסיבות עליהן הוא סומך אותה, לרבות סכומים, מקומות, שנת כריתת העסקה, ודמויות מעורבות. בתשובתו, לא חלק סרולביץ על העובדות העיקריות שבאותו תיאור, ודבריו נסבו על תוספת עובדות רלוונטיות לשיטתו, וביניהן: מועד סיום החכירה על המקרקעין ואי תשלום חובות בגינם, שינויים בתקנות המינהל הרלוונטיות, אף טענה כי גם הוא עצמו הפסיד מהעסקה, מש"גם יש נוכל ששמו רובין שהאמנתי לו ואני יכול להביא את לוין וה600 חלק לאמריקאים והעסקא הייתה הרבה יותר מ2.2", ועוד.

יסוד למסקנת הבוררים בדבר הודאת סרולביץ בעיקרי העובדות, לרבות העובדה לפיה קיבל מינקוביץ את הסכום לו הוא טוען, או דומה לו, בנוסף לסכום שהיה נקוב בהסכם המודפס – יש ויש, וגם אם טעו במשמעותה, היקפה והתוצאות הנובעות ממנה על פי דין זה או אחר (ואין לומר כי בוססה טעות כזו) – ממילא אין הדבר מקים עילת ביטול.

אשר להתיישנות – אכן, סעיף 1 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958, מורה כי לצורך תחולת האמור בו, בורר נכלל בהגדרת "בית המשפט". עיון בפרוטוקול ישיבת הבוררות השנייה, אליה לא התייצב סרולביץ, אלא בא כוחו עו"ד איזק, מעלה קיומה של תרשומת לקונית: "נידון על התיישנות – הרבנים: אין התיישנות". קרי, הנושא עלה, והוכרע. הדיינים אמנם לא מפרטים את הטיעונים שהועלו ואת עיקרי הנמקתם לדחייתם, אולם בדחיית טיעון ההתיישנות, תוך מתן הדעת לסוגייה, גם לו הייתה טעות - לא קמה עילת ביטול.

גם בטענה שנוספה במהלך הדיון לפני שעניינה בהיות נושא הסכום כספים שתשלומם נעשה ללא תיעוד החיוב ("בשחור"), אין כדי להקים עילת ביטול. גם שעה שחוזר הנערך בין הצדדים כורך עמו מטרה משנית של הונאת רשויות המס, אין להתבונן עליו וביה כמשולל נפקות משפטית, ואין

להכריז אוטומטית על בטלותו המוחלטת (ע"א 6667/10 טנדלר נ' קוזניצקי, [פורסם בנבו] פסקות 26-27 לפסק דינו של כבוד השופט עמית, ניתן ב-12.09.2012), מה גם שמי שקיבל את אותם הכספים היה סרולביץ עצמו, ובכל מקרה תוצאתה המעשית על פי הדין של בטלות ההסכם, אינה אמורה להותיר את הכספים בכיסו אלא להשיבם (סעיפים 31 ו-21 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973).

10. לאחר שהסרתי מן הדרך את מקבץ הטענות שמלכתחילה לא היה בכוחן להביא לבטלות פסקי הבוררות, אעבור לדון בטענה לפיה מיצו הבוררים את סמכותם להכריע בבוררות בפסק הבוררות הראשון במסמך שיצא תחת ידם ביום 10.11.2020, בו הועמד החיוב על \$160,000 + \$55,000, וכי אין תוקף לפסק הבוררות השני מיום 03.12.2021.

הכלל הוא כי "ברגע שהבורר חתם על הפסק הוא הפך להיות *functus officio* ותפקידו כבורר הסתיים" (סמדר אוטולנגי, בורות: דין ונוהל, מהדורה רביעית מיוחדת, עמ' 758 (2005)), או אז "אין הבורר רשאי עוד להוסיף על הפסק או לגרוע ממנו דבר גם אם הגיע למסקנה ששגה בפסק" (רע"א 8092/02 אלוני נ' תקווה), [פורסם בנבו], ו"אם יוסיף הבורר ויחליט בענייני הבוררות לאחר מתן הפסק - עשייתו עשייה שבהיעדר סמכות היא" (רע"א 6886/03 הדרן 2000 נ' מכבי נתניה [פורסם בנבו]). זאת, "אלא אם הוכח כי הצדדים הסכימו בצורה ברורה ומפורשת לפתוח את הדין מחדש" (הפ"ב 13532-06-14 קלוגר נ' לוסטיג [פורסם בנבו] [2014]), או בהתקיים סעיף 22 לחוק הבוררות המורה, בין השאר כי "הבורר רשאי, על פי פניית בעל-דין ולאחר שניתנה לבעלי-הדין האחרים הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם, לתקן או להשלים את פסק הבוררות, אם היה לקוי באחד מאלה... (1) נפלה בפסק טעות סופר, פליטת קולמוס, השמטה, טעות בתיאור אדם או נכס, בתאריך, במספר, בחישוב וכיוצא באלה".

וכן:

"באופן כללי ניתן לומר, שאל לו לבורר, לתקן את הפסק על דעת עצמו, אם לא נתבקש לכך על ידי הצדדים" (אוטולנגי, עמודים 882-883 והאסמכתאות שם), ובדומה לכך - "התיקון, כאמור, יכול להיעשות רק לאחר שהבורר קיבל בקשה לתיקון ואל לו, לבורר, לתקן הפסק על דעת עצמו, אם לא נתבקש לכך על ידי הצדדים" (ה"פ 4102/04 א.מ. השבחת נכסים בע"מ נ' רם דר חברה לבניין בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 11(ו), ניתן ב-03.05.2007).

וחזרה לענייננו:

בדיון בבקשת הביטול אישר ב"כ ינקוביץ כי "אנחנו לא פנינו בבקשה לתיקון פסק בורות... על מנת לא לזהם את ההליך כאן אני לא פניתי לבוררים כדי לברר למה נעשה התיקון ועל סמך מה... גם פה כנראה כשישבו לכתוב את פסק הבוררות לא היו נתוני בסיס אצלם, הם תיקנו את המספרים... בסכומים הראשונים אין קשר בינם לבין התיק... חברי חזר כמה פעמים מיוזמתו על הסכומים של 55,000 דולר ו- 650,000 דולר זה לא סכומים זרים". כן הוסיף כי הצדדים ממשיכים להתדיין בפני הבוררים.

כלומר, כלל לא הוגשה לבוררים בקשה לתיקון פסק הבוררות, התיקון נערך, כפי שינקוביץ מאשר, ביוזמת הבוררים, לא התבקשו עמדות הצדדים, ולא ניתנה לסרולביץ ההזדמנות להתייחס לתיקון.

זאת ועוד, בלא הנמקה באיזה משני פסקי הבוררות, ממנה ניתן היה להסיק על כוונת הבוררים להורות כי תביעת ינקוביץ צריכה להתקבל במלואה – הרי שבשים לב לגרסאות הצדדים כפי שהועלו בפני הבוררים, אין לומר כי החיוב שנכלל בפסק הבוררות הראשון, שמשמעותו המעשית היא חיוב בהשבה חלקית, של כ-25% בקירוב מן הסכום שניתן לסרולביץ בשנת 1995 - משולל היגיון. דומה שלא בכדי גם ינקוביץ לא ראה בפסק האמור טעות סופר גלויה על פניה שיש להזדעק לתקנה, ומכל מקום - לא עתר לכך כנדרש.

בנסיבות אלו, הן נוכח אי ההתאמה להוראת [סעיף 22 לחוק](#), הן נוכח הקושי העקרוני להבחין בין "טעות סופר" לבין תיקון מהותי בתוצאת חלק מההליך שנסב על תביעת ינקוביץ להשבת "דמי התיווך" ו"הסכום הנוסף", אין מנוס מן התוצאה לפיה בתיקון שנעשה בפסק הבוררות השני מיום 03.12.2020 חרגו הבוררים מסמכותם, ודינו אפוא בטלות.

11. נותר לדון בעתירתו הנוספת של סרולביץ להעביר את הבוררים מתפקידם בכל הנוגע להמשרך ההתדיינות בין הצדדים שעניינה תביעת ינקוביץ להשבתו גם התשלום בסך \$ 1,000,000. בשני פסקי הבוררות בהם עסקינן הביעו הבוררים דעתם בדבר חובתו של סרולביץ להשיב את מלוא הכספים שהתקבלו אצלו מעבר לסכום שננקב בהסכם עצמו; הבוררים גם לא שבעו נחת מהתנהגות סרולביץ במהלך הבוררות, והביעו מורת הרוח כלפי התנהלותו במכתבים שהיפנו לעורך דינו, בין השאר, כינו אותה "**התחמקויות**" (מכתב מיום 11.04.2018).

החשש לגיבוש עמדה סופית, ולנעילת הדעת באופן המפחית את הסיכוי לכך ששכנוע רציונלי יביא לשינוי העמדה - אינם קלוטים מן האויר. מבלי להטיל חלילה דופי בבוררים הנכבדים, ומתוך החשש שאין די בחזקת מקצועיותם ויושרם כדי להיות פתוחים לשכנוע ושינוי, סבורני כי יש להורות כי החלק השני של הבוררות יתקיים באותו בית הדין, אך בפני מותב אחר, ולו רק מחמת "**שמראית פני הצדק אינה מאפשרת המשך הדיון לפני הבורר**" (רע"א [7816/11 זילברשלג נ' מימון](#), [פורסם בנבו] פסקה ט, ניתן ב-04.12.2011; כן ראו: [הפ"ב 54002-11-13 דן חברה לתחבורה ציבורית בע"מ נ' ניב](#) [פורסם בנבו]; [רע"ב 10349/08 מדינת ישראל נ' גנאמה](#) [פורסם בנבו]).

התוצאה

12. פסק הבוררות מיום 03.12.2020 – מבטל.

פסק הבוררות מיום 10.11.2020 – מאושר.

החלק הנותר של הבוררות, באם ינקוביץ יהא חפץ בניהולה, יתקיים בבית הדין "חניכי הישיבות", אך בפני מותב אחר.

ניתן היום, כ"ה אב תשפ"א, 03 אוגוסט 2021, בהעדר הצדדים.

יהודית שבה, שופטת, סג"נ

י. שבה 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)